

Veni, vidi, vic ehk mustlanna triumf ooperis "Trubaduuri"

Verdi "Trubaduuri": dirigent Arvo Volmer, lavastaja Neeme Kuningas, kunstnik Anna Kontek (Soome), valguskunstnikud Neeme Kuningas, Rasmus Rembel, video Hanna Jõers, Anna Kontek. Osades: Manrico - Dimitris Paksoglou (Kreeka), Azucena - Monika-Evelin Liiv, Leonora - Charlotte-Anne Shipley (Suurbritannia), Krahv di Luna - Aare Saal, Ines - Helen Lokuta, Ferrando - Priit Volmer; RO Estonia sümfooniaorkester ja ooperikoor. Esietendus 3. veebruaril 2021.

Hetkest, mil Estonia lavalaudadel kõlas viimati trubaduuri romantilis-heroiline hüüd Verdi samanimelisest ooperist, on möödunud viiskümmend neli aastat. Manrico kuulsat stretta't "Di quella pira" kaelamurdvate ülemiste do-nootidega (mida Verdi tegelikult partituuri kirja ei pannud) teavad isegi suhteliselt ooperikauged inimesed. Üldtuntud on ka tõsiasi, et "Trubaduuri" libreto on pehmelt öeldes segane - küllaltki ebaloogiline, täis äärmuslikke emotsioone ja süžeepeördeid ning ühekordsel läbilugemisel pole keegi võimeline seda meelde jätma. Kuid Verdi kujunditerikas helikeel suudab muuta need mõneti kummalised tegelased reaalseks ja nende peadpööritava kiirusel teisenevad tunded usutavaks. Pidev emotsionaalne kõrgepinge ei anna hetkekski hingetõmbeaega, kirglikkus on selles ooperis märksõna, mis ühendab kõiki tegelasi. Mis sundis Verdit siiski loobuma algsest ideest anda ooperile nimeks "Mustlanna"? Ilmselgelt on Azucena loo peategelane. Telg, millele toetub jutustatav lugu ja keskpunkt, kuhu kõik niidid kokku jooksevad. Azucena võib esmapilgul näida küllaltki lihtsa(koelise) rollina, kuid see mulje on petlik. Osa nõuab elukogemust, küpsust, milleni tuleb kasvada. Kindlasti pole see noore laulja roll. Seda suurem rõõm oli tõdeda, et Monika-Evelin Liiv tuli vastutusrikka ülesandega suurepäraselt toime. Muljetavaldava üleolekuga lauldud Azucena on Liivi jaoks kindlasti oluline teetähis, nii vokaalselt kui ka sisuliselt. Oli tunda, et sissetöötatud partii võimaldas tal pühenduda täielikult rollile. Tunnistan, et ootas inimest võrratut vokaali, kuid et ka rollitunnetus on nii tabav ... - napid, samas väga täpsed žestid, õiged aktsendid, ei midagi üleaarust, ometi oma kontsentreerituses ülimalt mõjuv. Braavo! See oli luust ja lihast inimene, kontrastiks teistele peaosalistele, kes mõjusid kohati liialt verevaestena. Kõik "Trubaduuri" neli peategelast on niivõrd eredad, olgugi üle vindi keeratud karakterid, seda enam on kahju, et neist ühegi olemus ei joonistunud selles lavastuses terviklikult välja, erandiks Azucena. Leonorat kehastas esietendusel Suurbritanniast pärit Charlotte-Anne Shipley, kauni tämbriga sopran, kelle musikaalset esitust ilmestasid ühtlane kantileen, hea intonatsoon ja fraasitunnetus,

Muusika

01.03.2021 00:00

Hele-Mai Poobus

32,33

Rahvusoper Estonia

Arvo Volmer

õhulised piano'd. Kuid kõige selle ilu juures, andke andeks, polnud tegu Leonoraga, osa ei vastanud tervikuna ei laulja häälele ega olemusele. Shipley repertuaaris on küll nii Tosca kui Wally nimirollid, kuid spintosopranile omasest kõlajõust, värvist, eelkõige aga karakterist jäi paraku vajaka. Ja sellest on tuliselt kahju, sest mõnes sobivamas rollis teeks Shipley kindlasti meeldejääva etteaste.

Kõige paremini õnnestusid sopranil II vaatuse lüürilised hetked ja IV vaatuse aaria "D'amor sull'ali rosee", kuid sellele järgnev duett krahv di Lunaga "Mira d'acerbe lagrime" osutus sõna otseses mõttes pettumuseks. See ammendamatu tõlgendusvõimalustega ansambel on ooperi üks kõige värvikamaid lehekülgi, kus loetud minutite jooksul tuleb tegelastel hakkama saada äärmiselt eriilmeliste tunnetega. Kui kuulata, mis toimub vokaalpartiis, mis saatepartiis, millised on sõnad, siis jääb mõistetamatuks, kuidas küll saab seda laulda formaalselt? Kuhu jääb Leonora meeleheide, uhkus, tema tugevus ja samal ajal nõrkus? Krahvi hõõguv armukadedus, lootus ja tema võidurõõm? Ma tahaksin näha suhet, mitte sooritust. Piisab, kui avada YouTube ja vaadata näiteks 2011. aasta David McVicari lavastust Metropolitan Operas Sondra Radvanovsky ja Dmitri Hvorostovski esituses.

See pole teine maailm, vaid teine galaktika. Jah, taoline võrdlus tippooperimajaga on siinkohal ehk ebaaus, samuti on see vaid üks interpretatsioon paljudest, aga millisena seda stseeni ka ei lavastataks, peaks pinge olema ometi tajutav.

Krahv di Luna on üks väga väheseid Verdi baritonirole, kus laulja ei portreteeri isa, vanemat meesterahvast, riigivalitsejat või ohverdavat sõpra, vaid on osaline armukolmnurgas. Võimalus võita oma armastatu endale on küll kaduvväike, aga see on siiski olemas. Kui sellest lähtuda, avaneb ka tõlgendusruum oluliselt laiemalt, vastasel juhul kipub di Luna jääma tegelaseks, kes põhimõtteliselt kogu ooperi vihaselt karjub. Ometi on just siin nii oluline leida ja esile tuua erinevaid tundevarjundeid, et vältida üheplaanilisust. Esietendusel krahvi laulnud Aare Saali hääl kandub väga hästi üle orkestri, tema vokaal on stabiilne, aga kirg ei peaks väljenduma alalises valjuhäälsuses. Värvid, nüansid on need, mis muudavad muusikalise kanga elavaks. Selles osas suutis ooperi nimitegelast kehastanud Dimitris Paksoglou olla märksa paindlikum, kuid sarnaselt sopranile ei vastanud ka Paksoglou pehme tämbriga hääl päris täpselt rollile.

Tendents, kus lüürilised hääled laulavad dramaatilis(ema)t repertuaari (või lauldakse teatud rolle liialt vara) kasvab paraku kogu maailmas ja on täiesti omaette teema. Manrico pole iseenesest liialt kõrge tessituuriga roll (kui hiljem "külgepoogitud" do-noodid välja arvata), kuid see nõuab vastupidavust, mehisemat värvi ja suurt sisemist põlemist. Seda viimast paraku tunda ega

kuulda ei õnnestunud. Kolmanda vaatuse aaria “Ah si, ben mio” oli viimistletud ja lauldud kauni tooniga, kuid terve ooperi vältel andis tugevalt tunda Manrico ja Leonora omavahelise kontakti puudumine. Häiris ka teatud lavaline kangus, mis kummitas paraku mõlemat meespeaosalist. Siinkohal tahaksin esile tõsta Priit Volmerit, kelle Ferrando oli loodud küll nappide vahenditega, aga samas orgaaniline ja loomulik. Samuti ooperikoori, kes laulis täpselt, puhtalt ja hea ansambelitunnetusega. Mida öelda aga pikalt eemal viibinud Neeme Kuninga (tagasituleku)lavastuse kohta? Õigem oleks nimetada seda pigem kostümeeritud kontsertettekandeks.

Kui lavastajal oli ka sügavam kontseptsioon (ja kavalehes äratoodud intervjuule tuginedes võib öelda, et kahtlemata oli), siis lavasituatsioon on see paraku täiel määral ei kajastunud. “Trubaduuri” suurimad altminekud on nõrk lavastus, lõpuni läbitöötamata karakterid ja lausa krooniline energiavaegus, mistõttu ei ärka teos mitte kuidagi ellu, vaid viibib mingis kummalises olekus. Placido Domingo on kunagi öelnud, et kui juhtub olema hea lavastus, lauljad, kes on oma ülesannete kõrgusel, on ooper lihtsalt imeline, võrratu kunstivorm. Kui teoks saab aga vastupidine stsenaarium, siis midagi ebameeldivamat on raske ette kujutada ... Mul ei jää muud üle kui hiljaaegu 80-aastaseks saanud vanameistriga nõustuda.

Hele-Mai Poobus laulja